

Goda Gertrud

Nagy Ernő festőművész gyűjteményes kiállítása Egerben

E csodálatos belső tér rég elfeledhette volna már – mégis árasztja a szakralitásban rejlő fényeséget. Túl a barokkon itt érezhető az előző kor, a reneszánsz büszkesége, de az ókori termák impozánsága, az a tudás, ami évszázadok, ezredek távlatába utal vissza, s ami a világmindenség felé képes kitágítani képzeletünket!

De akár milyen magasra is szegezzük tekintetünket – földet vagyunk járni e világban. Miénk csupán a falat elviselő méret – de milyen szerencse, hogy ezúttal nemcsak a kitűnő építész, Kilián Ignác Dienzenhofer a 18. sz. elején tervezett műve képes kiváltani belőlünk az emelkedettség érzetét, hanem kortársunk, Nagy Ernő festőművész is.

Megtisztelve érzem magam, hogy itt állhatok! Legfőképpen azért, mert egy olyan erőteljes emberi helytállásról valló életmű-kiállítás alkalmából szólhatok, mint amilyen a köztiszteletnek örvendő Nagy Ernőé, a főiskola professor emeritus tanszékvezető tanáráé, aki olyan nagyszerű díjakat tudhat magáénak, mint a Pro Academica Agriensi (1984) vagy Eger Város Önkormányzatának nívódíja (1994) – hogy csak a legjelentősebbeket említsük az utóbbi időből. A Széchenyi Irodalmi és Művészeti Akadémia Miskolci Területi Csoportja is 2011-ben beválasztotta tagjai sorába.

Ezen túl igen sok szakmai kitüntetéssel is rendelkezik, amelyeknek az azonos hivatást gyakorlók körében legalább ilyen nagy jelentőségük van!

Mindannyian tudjuk: a Tanár Úr nem szorul rá egyikünk méltatására sem. De a 60 éves pályát összegző gyűjteményes tárlat ünnepi alkalmához mi is szeretnénk hozzájárulni. A tisztelet hangján megpróbálnék az oeuvre kiemelkedő alkotásairól szólni és arról, azoknak hol a helye a kortárs magyar művészet egészében.

De mindezek előtt az Emberről! Ha a történelemben jártas, de a világról kevés saját tapasztalattal bíró fiatal ember tekint Nagy Ernő energikus alakjára – nehezen hinné, hogy az ő ifjúsága még a 2. világháború idejére esett, hiszen 1926. augusztus 28-án született Felnémeten. Az Egri Érseki Tanítóképzőből – társaival együtt, a 18. életévét éppen betöltve, szinte kiképzés és megfelelő muníció nélkül vezényelték őket a tűzvonalba, a németek visszavonulását fedezendő.

Azután nem kevesebb, mint négy esztendő emberpróbáló távollét után meglepetésként került haza a Moszkva melletti hadifogságból! Ekkorra már minden gyermeki ingóságát – többek között rajzait is felszámolták szülei – mert fejsérüléséről halálhírt hoztak bajtársai.

Hogy egy világháború, az azt követő új megszállás, a drasztikus világnézeti változtatás az egyén életét mennyire befolyásolja, Nagy Ernő életútján keresztül nagyon is nyomon követhető és érezhető, milyen hatással lesz mindez művészetére.

A fiatalon jó zenei felkészültségre szert tevő fiú 22 évesen – a Szovjetunióban eltöltött négy keserves év után – már nem találta meg félbe hagyott iskoláját. Az új rendszernek nem kellett azok a kántor-tanítók, akiket ő maga is mint felnémeti kisgyermek oly nagyon tisztelt, s akiktől, mint Boros Endre tanító úrtól vagy Bitter Dezső zenetanártól a Líceumban egy életre szóló példát kapott.

Szüleinek nagy csalódást jelentett, hogy – a rajzolásban mindig is tehetséget mutató fiuk – végérvényesen a festőművészet felé fordul. Próbálták visszatartani ebbéli szándékától, mert jól érezték, végképp el fog távolodni a földműveléstől, attól a megélhetéstől, amiért édesapja Kanadát megjárva dolgozott nagy szorgalommal, s amiből teljes erejével a szünidőkben a nagy fiúnak is ki kellett vennie részét, oly annyira, hogy festőnövendékként a nyári gyakorlatokra, a művésztelepekre sem mehetett el.

A katonaság és a hadifogság után megszerzett érettségijével jelentkezhetett a Képzőművészeti Egyetem akkori elődjébe, a budapesti Képzőművészeti Főiskolára, s még abban az évben, 1949-ben felvételt is nyert. Talán azért, mert mert vállalni önmagát, véleményt tudott formálni először látott műalkotásokról, s jó képessége mellett ezzel a tulajdonságával bizalmat tudott ébresztett maga iránt, mint egy leendő művészel.

Az ösztöndíjjal függetlenített diákevek szorgalmi időszakai különösen szépek lettek számára. Az „alapozó” két évben a látvány valóságának visszaadása volt a feladat. Mestere, Pap Gyula bár modern, aktivista festőművész volt, következetes leképezést várt el a növendékektől, mint ami nélkül egyetlen művész sem képes később a hiteles absztrakcióra.

A természetű ábrázolás terén már volt gyakorlata, mivel a fogságban szovjet képzőművészeti reprodukciókat is másolt, olyanokat, melyek a közízlésnek megfelelő naturalista művek voltak (I. I. Siskin, A. K. Szavraszov). A ceruzával, rajztollal – diófapáccal készült tanulmányai azonban ettől a megtanulható rutintól többet is elárulnak. A modellek gondolkodó, sorsuk fölött töprengő emberek, akik mély érzelmekkel is rendelkeznek!

A főiskolai rajzok alapjául szolgáló beállítások (*Festőköpeny*) következtetni engednek arra az alázatos, mégis igen közvetlen munkálkodásra, ami az akkor megújult akadémián zajlott, s az élő modellek után készült portrék, aktmodellek stúdiumaival sikerült kellőképpen megalapozni annak az új, plebejus nemzedéknek az életpályáját, akiket ekkor tudatosan kerestek a művészeti főiskolákra. Nagy Ernő harmadévben a Domanovszky Endre vezette osztályba került. Szurcsik János, Udvardi Erzsébet, Mazsaroff Miklós volt közvetlen társa, de szívesen emlegeti

Konok Tamást, Vecsési Sándort, Vati Józsefet, Tóth Imrét, Patay Lászlót, Kondor Bélát, mint akkori növendéktársait a többi évfolyamról.

A kiállításban egy egész alakos, 48-as *Nemzetőr*nek (1952) beöltöztetett fiatal férfiről készített festmény reprezentálja a felsőbb évfolyamok időszakát, azt, hogyan tanultak meg a színnel, az ecsettel bánni, hogyan kell a témát kiemelni, milyen festői ötletet igényelt egy díszítő elem vagy a neutrális felület képileg izgalmas megoldása.

A nagyon bensőséges *Csendéletek* a barokk mester, J. B. Chardin reggeli asztalait idézi, finom olívazöld tónusban tartva a köznapi tárgyakat. Nincs a képen semmi különleges, semmi egzotikus, mégis minden nagyon szép, szerethető és harmonikus. Ez a látásmód, de talán nem túlzás azt mondani: világkép meghatározója lett Nagy Ernőnek! A végtelen egyszerűben rejlő esztétikai rend visszatükrözése szinte kivétel nélkül valamennyi művének jellemzője.

1953-ban szerezte meg diplomáját, s az ő „fényes szelek” nemzedéke lett a politikában, de a művészetben is a hangadó, s talán velük szorítottatta volna ki a hatalom a magukat sikeresen átmentő, régi vágású művészeket.

Radikalizmusuk tulajdonképpen a múlt értékeinek tudatos megsemmisítésével járt volna együtt, s az erőltetett materialista világnézettel. De ezt az „iskolát” művészünk már a fogság hosszúra nyúlt keservében kijárta, a gyakorlatból jobban ismerte azt a filozófiát oktatóknál, s méltán voltak ez irányban fenntartásai. A közös nemzedék nevet, amit utólag Jancsó Miklós kultuszfilmje alapján próbáltak rájuk húzni – társai közül is alig valakire –, Nagy Ernőre végképp nem lehet.

Bizonyára földműves őseitől örökölte azon jó tulajdonságait, mint a realitásérzék vagy az újra kezdésbe vetett hit, a dolgok valóságos értéken kezelése. S ez adja majd alapját következetes művészi pályájának is. Mer hűséges lenni önmagához, hisz saját képességében, a megszereshető gyakorlatban és abban, rendelkezik azzal az érzékenységgel, hogy a világból számára lényeges dolgokra – mint kezdő művész – felhívja a figyelmet.

Véletlenül (?) a minisztérium 1953-ban a magasan kvalifikált szakembert egykori diákvárosába küldte. Egyenesen a tanítóképzőbe, holott nem is volt ott betöltetlen szabad hely! A különös állapot tartott egy ideig, majd egy szakmunkás iskola műszakirajz-tanári állása adott megoldást számára, mígnem a mindenre éber szemek egyházi esküvője miatt nem csak a tanítástól, de még az üzemekben való elhelyezkedés lehetőségétől – mintegy retorzióként – következetesen elzárták.

De a szélsőséges társadalmi berendezkedésben is akadnak tisztességes, „igaz ember”-ek. Strbák István meggyőződéses kommunistaaként felvállalta, s állományon kívül foglalkoztatta a Vörös Csillag Mozi Üzemi Vállalatnál s alkalmazott grafikus teendőkkel bízta meg. (Strbák tanár úr neve jótékonyan többször előfordul Eger képzőművészeti életében!)

Nagy Ernő kellő öniróniával mondja életének erről a nehéz szakaszáról: „Rákosi Mátyás tett úriemberré, mindaddig én egy parasztfiú voltam! Az 1958-as tagosításig apám mellett nekem is keményen kellett dolgoznom a földön. Minden paraszti munkát meg kellett tanulnom és végezniem.” S azután, hogy szüleit szövetkezetbe kényszerítették, felszabadult a családfő szigorú elvárása alól, s ekkor kezdhetett a tanítás mellett a saját maga választotta hivatásával is foglalkozni!

Nagyon érdekes, ahogyan feladatot adott önmagának. Elsősorban meg akart győződni arról, művésztanárainak korrektúra nélkül – teljesen magára hagyatkozva, mire jut. Ekkor fogott hozzá ahhoz a tanulmányhoz, ami – mint látjuk – igen érzékeny és szép lett (*Női gipszfej*), s majd egyre bátrabban dolgozott „élő modell” után. Portrék, aktok születtek ekkor. Megnyerő, szép alkotásainak ihletője szinte kizárólagosan a szeretett nő, az ifjú feleség volt. Kevés színnel, de annál gazdagabb tónusárnyalattal jelenítette meg a sudár termetet, az egymásba átható formákat, a karcsú nyakat, az ébredő mosolyt. Hasonló módon és ugyancsak pasztell technikával örökíti meg ekkor ifjú önmagát is, mintegy párdarabot alkotva felesége arc képeivel. Ezek az alkotások nagyon is úgy tekinthetők, mint a közös életút művészi elővetítései.

A téma egy ideig változatlan, de a kompozíció kezd összetettebb lenni, s a művek is egyre színesebbek. A technikában is fordulat áll be, bár nem hagy fel végleg a pasztellel, de javarészt olajjal oldja meg a *Fésülködő, a Tükör előtt* című festményvariánsait. Más-más művészi megközelítésből sok évtized múltán is vissza-visszatér e témához, bizonyára azért is, mert festőileg igen érdekes tud lenni a valódi kép és a tükörkép kettősége egy alkotáson belül. Tulajdonképpen a figura több nézetből láttatható, ami nem csak az alkotót, de a nézőt is izgalommal tölti el. E ciklusból az első mű 1953-ra datálódik, a legutóbbi 1997-re, s ez utóbbi már egy új, szecessziós felfogást mutat (2. sz. kép)

A család, a szűkebb környezet szolgáltatja sokáig számára a megfesteni való kedves témát, ami tulajdonképpen az övéihez való ragaszkodás megnyilvánulása is, s ez az emberi alapállás része egész egyéniségének. Magánemberként, de művészként is őszintén mindig önmagát adja. Nem folyamodott soha – s ezek után sem fog biztosan – a köznyelvben „művészi allűrnek” nevezett pótcselekvésekhez, amivel a gyenge egyéniségek kívánják magukra felhívni a figyelmet. Amivel szíve mélyéről nem tud azonosulni, azt a világ folyására bízza, nem fut az ideig-óráig tartó kordivat után. S mint a valódi karakterek, ő is a saját képességét fejleszti – s ez a hűség önmagához átsegíti sok kétségen, s nem csak kijelöli útját, de meg is tartja a rögs festőművészi pályán!

Egerben az 1950-es években egy Nagy Ernőtől jóval idősebb festőgeneráció működött, akik csoportot is alkottak Kastaly Istvánnal az élen. Gergely Pál, Gódor Pál, id. Kátai Mihály, Hamza Tibor voltak a kiállító művészek, s ami azért is érdekes

művésznünk szempontjából, mert a festészetet bár igen magányosan szokás művelni, az mégis nagyon igényli a megnyilatkozás (kiállítás) lehetőségét és egyáltalán, a szellemi alkotói invenció ébrentartását. A volt Legényegyletben, a későbbi Művelődési Központban, majd a Kaszinóban rendezett tavaszi vagy a téli tárlatok alkalmából ő is megmutatkozott: *Aratás, Kaszálás, Cséplés, Halott siratás* című kompozíciójával.

Hatvan évvel ezelőtt így ismerhette meg a város műkedvelő közönsége a fiatal Nagy Ernő festőművészt!

Az 1956-os forradalom után normalizálódott körülötte is a légkör. 1958-ban a főiskolán most már valóságosan megüresedett álláshelyre őt nevezték ki, az akkor már Munkácsy-díjas Jakuba János (1909–1974) tanszékvezető mellé. Jakuba világot látott, a művészet nagy klasszikusai körében igen tájékozott s mindemellett kitűnően festő, nagy egyéniség volt, aki méltán nagy hatást gyakorolt nem csak növendékeire, de fiatal kollégáira is. Nagy Ernő is úgy emlékezik rá, mint akitől legalább – ha nem többet – tanult a festészetről, mint addig, az akadémiai éveket is beleértve.

Főiskolai oktatóként az önálló alkotómunka szerves része lett életének. Ő is helyet kapott az Érsek utcában az egykori fotóműteremből kialakított közös (városi) műteremben, ahol Király Róbert szobrász is dolgozott. Ez már a Magyar Képzőművészeti Alap tagságával kellett, hogy együtt járjon, ami igen komoly megmérettetés után volt elnyerhető, de amivel sok lehetőség is megnyílt. Többek között a bejárás a budapesti Fészek Klubba – amely akkor a legszínvonalasabb szellemi produkcióknak adott otthont, s ahol ő is életének legnagyobb hatású kulturális élményeit élte át, s többek között kora nagy, egyedülálló ikonjával, Kodály Zoltánnal is találkozhatott.

Évtizedeken keresztül – mint a város legemblematikusabb művésze – a Magyar Képzőművészet Heves megyei titkáráként fogta össze és mobilizálta kollégáit. Szervezte azokat a kiállításokat, amelyek idővel közkedvelt országos tárlatokká fejlődtek, többek között az Egri Akvarell Biennálét.

Az alkotások csoportos bemutatói, és az azt megelőző zsűrizések a kollegák előtti megmérettetéssel jártak együtt. A képzőművészeknek mondhatjuk ez a legkomolyabb fóruma, amely az egyén saját munkája iránti igényességét megköveteli. Ezért is jelent igen nagy presztizst a kellő módon alátámasztott kiállítási díj, mint Nagy Ernő esetében 1965-ben a Munka Művészet-díj, Salgótarján; 1970: Pro Arte, Salgótarján; 1971: Székely Bertalan-émlékérem a rajz oktatásáért; 1973: Művészeti díj, Eger; 1974: Pályázati díj, Miskolc; vagy 1976-ban a II. Országos Tájfestészeti Biennálén, Hatvanban kapott bronzdiploma.

A kitüntetések jelzik azt a régiót is, ahova művészileg kötődik, s ahol jelentősebb egyéni kiállításai is voltak.

1980-ban Aranydiplomát kapott Salgótarjánban; 1982: Heves megyei Művészek kiállítása, Budapest nivódíjával tüntették ki. A VI. Országos Tájfestészeti Biennálén, Hatvanban, valamint 1986-ban Közművelődési díjban részesült.

Bár évenként rendezett egyéni kiállítást, a fejlődés szempontjából talán mégis fontosabbnak tarthatjuk a megmérettetéssel együtt járó csoportos kiállításokat.

Idővel azután a családi arcképgaléria is kiegészült a gyermekek, az unokák portréival, az egyre népesebb család tagjaival (*Kalapos lány, Unokám*) (1. kép). De hiányoztak a felmenők képi megörökítései (!) – s ezt a hiástust pótolta abban a visszaemlékező hármas arcképben, ahol szülei társaságában festette meg a korán elhunyt öccsét, háttérben felnémeti házukkal *Emlékezés (2010)* címmel (3. sz. kép). A szelíd és szép, fiatal édesanya arcát kendő szegélyezi, és ő az, aki bár megtörtén, de mégis bizakodóan kitekint ránk, a késői utókorra.

Ez a mű már egy beérett festő alkotása, aki maga is meg tudja érteni szüleinek egykori elzárkózását attól, hogy akarattuk ellenére festővé lett fiuk őket megörökítse. S nem véletlenül vált ez a kép a retrospektív tárlat emblematisztikus alkotásává!

Mivel az egykori „ábrázolási tilalom” csak a szülőkre vonatkozott – a falura már nem –, így hát a kezdetektől megjelenhetett a képeken Felnémet pincesorával, gyümölcsöseivel, téli csendjével, békéjével. Nagy Ernő mindig olyan témát keresett és keres ma is, amit igazán belülről lát, és láttatni is tud, mert jól ismeri, hogy egy-egy ablak mögött milyen élet zajlik, mik okoznak önfelelt örömet, mi váltja ki a hallgatagságot.

Képei a látvány esztétikáján túlmutatnak. Emlékeket idéznek – olyanokat, amelyek akkor is melegséggel töltik el az ember szívét, ha csikorog a hideg hó. Érezni a petróleum szagát, hallani véljük a búbos kemence padkján mormolt imát (*Kemence*) (4. sz. kép).

Főiskolai tanárként megtehetette, hogy nyaranta a festészetre koncentráljon, és művésztelepekre menjen. Szívesen emlegeti ő is, mint sok alkotótársa Tokajt, Hajdúböszörményt, Tiszacsegét, Mártélyt, ahol egykori diáktársaival, művészkollégáival egymást inspirálva festettek. Nagy Ernő számára a fejlődés fontos állomásai lettek ezek a helyszínek, miközben képileg kezdte felfedezni saját hazáját is (*Tokaji házak, Udvaron, Mártélyi tó*). Ezek a figurális, állatos-emberes kompozíciók emlékeztetnek arra, hogy a Népművelési Intézet által fenntartott művésztelepek alkotóira mekkora hatással volt Szőnyi István Zebegényhez kötődő művészete. És ez egy olyan jótékony befolyás volt, aminek tanulságát felhasználva tovább lehetett lépni.

Ő, akinek a néprajztudományt is kellő mélységig magáévá kellett tennie – miután a rajz-festés, betűírás (alkalmazott grafika) tantárgyak mellett ezt a kiegészítő tárgyat is ráosztották Platthy György után a főiskolán – felismerte, hogy az önellátó falusi lét megszűntével nagyobb változás következik be az apró településeken, mint a városokban. A kenyér valahol egy messzi gyárban sül, az abrosz műanyagból dí-

vik, a lovat szinte csak „lóerőként” emlegetik, s a sátortetős kockaházak antennáin keresztül kapja vissza a vidék a saját újraértelmezett táncát a világvárossá nőtt fővárosból.

A polgári otthonokba rusztikus dísz tárgyakként tűntek fel a már padlásokra vetett köcsögök, rokkák és köpülők vagy a megénekelt petróleumlámpák. A fiatalok körében ekkor vált általánossá a tolerancia érzése a paraszti kultúra iránt, s ez sokkal több volt, mint egyszerű divat, egy egész életérzéssé lett. A művészek, a festők szinte élharcosai voltak ennek a felismerésnek, különösen a paraszti származású, első generációs értelmiségiek döbbsenek rá a visszafordíthatatlan folyamatra. Talán éppen saját életútjuk kapcsán, és versenyt futva a külföldi piacra gyűjtögető nepperekkel próbálták megóvni örökségüket övéiknek. (*Konyha*) (5. sz. kép)

S amikor Nagy Ernő többedmagával – de leggyakrabban Zilachy Györggyel – járta hóna alatt rajzmappával a pásztorok elhagyott tanyáit, s azoknak művészi ábrázolását adta, tulajdonképpen ugyanaz motiválta őt is, mint az etnográfust, amikor fotózott, és fölmérést készített. Romantika? – több annál. Hiteles ábrázolások sora született különösen az archaikus építményekről. A viharvert, magára maradt hodályokról, a már alig felismerhető pásztorkunyhókról, amelyek lassan elenyésznek a természetbe (*Kiskörei tanya*) (6. sz. kép).

De több képén megjelenik az ipari műemlékként megőrződött verpeléti kovácsműhely is (*Elhagyott kovácsműhely, Kovácsműhely*). Tulajdonképpen tájképek ezek is, de közelebb állunk az igazsághoz, ha „népéleti tájképek”-nek nevezzük azokat.

Az 1970-es években egyre több országos tárlaton szerepelt műveivel, főként olyanokon, ahol megbecsült helyet kaptak a hazai tájábrázolások, a ránk jellemző színharmóniák, a nemzet lelki karakterét visszaadó hangulatnak: tulajdonképpen azon alkotások, amit jobb kifejezés híján **alföldi iskolának** nevez a szakirodalom.

Nagy Ernő mindig és most is nagyon egyszerűen komponál, talán azért, mert a tisztaság egyszerűsége vezérli. Nem köntörfalaz, nála minden sallangmentes, úgy, mint a népművészetben. Amint a tárgyaknak a használhatóság adja az esztétikai alapját, az általa tükrözött harmónia is visszaül az eredeti rációra – s nagy erénye – munkái nem lesznek kiszámítottak, sőt egészen lírikus tud lenni (*Bélapátfalvi tó*) (7. sz. kép).

„A rajztanárok nemzedékeit formáló és útjára bocsátó művészpédagógus – idézve dr. Kárpáti László laudációjából – a régió meghatározó szellemi jelensége” ugyan azt tanította, amit vallott festményein keresztül, amikor a rajz tanszéki kollégáival be tudták csempészni az átadandó ismeretek közé szeretett balladájukat, népdalait, Dankó Pista-nótáikat egy olyan időszakban, amikor mindez még csak alig-alig „túrt” dolognak számított!

A szellemi néprajzban is otthonos művész szinte magától értetődő, hogy amikor képet alkot, a természetből indul ki, s majd abból vonatkoztat el. *Az Almár-völgy,*

Szalajka-patak, Bükk, Elhagyott kőbánya Felnémeten (8. sz. kép) című művek látán Mednyánszky László erdei látomásai jutnak eszünkbe, különösen az olajjal való bánásmód okán, meg azért is, mert úgy maradnak természetelvűek az alkotások, hogy közben nagyon is telítődnek azok a művész érzelmeivel.

Az ezer szépséget nyújtó világ egy másik csodát kiváltó témája a Nagy Ernő-festészetben a vízparti táj. Ezen képeit egy egészen magas hevületű, panteiztikus rajongása hatja át. *A nyári ludak, a Mártélyi tó, Tisza tavon* című képeken a kifeszült tökör embertől nem zavart vibrálása, az egész párával teli atmoszféra a művek láttán felidéződik, és jelen vagyunk magunk is eme bűvöletben. Azután észre vesszük, ott lebegünk a végtelenné kinyílt tájban, és sok-sok minden gondolat ébredezni kezd bennünk létünkkel kapcsolatban, keresve helyünket a makrokozmoszban.

Szinte eszköztelenül éri el ezt a meditációs hatást, amit azután későbbi pasztellképein még tovább tud fokozni!

Itt Egerben, ahol annyi szép példát mutat a barokk festészet az égi szféra összekapcsolására a földiekkel, azt is látjuk, mennyi képi ötletre, rövidülő angyalkákra, felhőn ülő puttókra van szükség az ebbéli illúzió érdekében! Nagy Ernő inkább a reneszánsz táj finom tónusaira figyelve alakítja ki a síkra redukált valóságban a harmadik dimenziót. Mindezek után talán nem is kell hangsúlyozni, hogy ezek a lírikus, sokszor a lét kérdését is kiváltó képek természetelvűsége nem azonos a hiperrealizmus hűvös tárgyszerűségével, s művésznünk nem is úgy láttat, mint a naturalista, aki az apró részletek bűvöletében él. Ő az alá- és fölérendeltséget, az összefüggéseket, a lényeges és lényegtelen viszonyát az Egészhez próbálja mérni (*Mocsaras táj*) (9. sz. kép).

Képes eljutni a teljes motívumtalanságig. Olajpasztell tájképei, ha azok egyáltalán még tájképek, önmagukban egy-egy örömteli tündöklések. Még Egry József balatoni képeinél is oldottabbak, a felfokozott érzelmek nonfiguratív látomássá lesznek! A szépen felépült művészi pálya talán legizgalmasabb lapjai születtek ekkor.

A *Magányos fa* (10. sz. kép) című műve viszont egy konkrét látványból indul ki. Egy Felsőtárkány határában lévő facsoport önmagában hordozza az expresszivitást. És így is adja vissza az elemek harcát kiálló, s ezáltal az ember feltétlen csodálatát kiváltó, mozdulatlan óriást! Ezen az „Alföldi művészek” szimbolizmusa is felfedezhető, csakúgy, mint a *Viharban* című képén is, ahol a lovak extatikus mozdulatukkal fejezik ki félelmüket. Mindig volt hajlandóság a jelképszerűsége művészetében, s talán ezért is érzünk rokonságot munkássága és Tornyai János művészete között.

S mennyi gondolat vetődik fel az *Útkereszteződés* (11. sz. kép) című alkotása kapcsán is! Otthona közelében, a Diófakút utcánál látott hónyomok jót-rosszat sejtető alkotássá váltak. *Házunk előtt* című képe pedig hiába a fényhatásra és a kék-sárga szín derűs kontrasztjára épül, mégis a gazdátlan szék bánatát hordozza. Mintha az elárvult otthon csendjét idézné. Bár nem önmagát festi meg a *Várakozó*-ban

(12. sz. kép) mégis a sorsát vállaló ember kiegyensúlyozott lelkülete sugárzik a mű nagyon átgondoltan egyszerű kompozíciójából, a napsütötte falra árnyékot rajzoló nyár békés melegéből.

Van egy olyan vonulat is művészetében, amikor nem annyira saját érzelmeit vetíti ki a tájra, inkább a konkrét (portrészzerű) valóságot tükrözi. Ezzel együtt változik kifejezési formája is. A lazúros előadásmódot felváltják a pasztózus, nagy, színes festői tételek. És mintha ebből következne, először az életmű során a forma a határozott fény-árnyék hatás segítségével nyer kifejezést. Lenyűgözővé válik a kiválasztott hely, ahol a léptéket a biztos kézzel elhelyezett emberi alakok segítik továbbértelmezni (*Szentbékállai kőtenger*).

Eme beazonosítható, konkrét tájakat szokás nagyon találóan „tájportréknak” nevezni. S a néző – aki a galériákban már túlvan a sok extravagáns megoldás látványán – szereti felismerni a képen azt, amit ő is ismer, s nem véletlen, hogy mércét is jelent számára a képi hitelesség. Mindamellett, hogy határozott életigenlést sugároznak, Nagy Ernő mintha átmentené korunkra az örök érvénnyel bíró nagybányai első generáció művészi etikáját is. S ez nagyon-nagyon fontos a hazai művészet szempontjából!

1986-ban nyugdíjba vonult mint a Rajz tanszék vezetője. A mindennapi elfoglaltság alól mentesülve – azóta még elmélyültebben tud a festéssel foglalkozni. Ennek objektív feltételét is megteremtette, amikor kétkezi munkájával műtermet épített magának.

Mindenki és minden érdeklí, mint festőt. Folyamatosan bővül a virtuális arc-képgalériája, de örömmel tölti el az az érzés is, hogy a Debreceni Műhely Alkotó Közösségben keresetté váltak tájképei. S szinte törvényszerű, hogy a saját küzdelme árán kialakított, tiszta festői világa iránt határon túl is érdeklődés mutatkozik. Képei eljutottak Párizsba, Londonba, Rómába, Frankfurtba, Vancouverbe, San Diegóba, Targovistébe. Ha már a külföldi kapcsolatoknál tartunk, nagyon is hozzátartozik Nagy Ernő személyiségéhez, hogy volt ereje, kedve elutazni a Szovjetunióban lévő Csebokszáriba, Eger testvérvárosába azok után, hogy fiatalságából évek teltek el a birodalom fogságában.

Miután gyönyörű fekvésű kertje mindig szolgáltatja a megfestendő témát, keleties, nyújtott formájú akvarellfestmények készülnek ma is folyamatosan az éppen nyíló virágairól. A kora tavasz első örömeinek számító *magnólia*, az azt követő *mózesbokr* tűzpiros ága, a sokféle *írisz*, *rózsa* és *mályva* önmagában a szépség himnusza! A Világmindenség azon optimizmusa árad valamennyiből, amire egyre nagyobb igény mutatkozik, mert hiányként éli meg azt korunk embere.

Eger városában nem lehet egy művésznek a hely szellemét nem észre vennie! Nagy Ernőre is mindig nagy hatással volt a csodálatos épített környezet. Egy egész

kiállítási anyagot állított össze *Barokk Eger* címmel. A sorozat az igen érzékeny, szép, de nem könnyű akvarelltechnikával készült, s szerencsére azok javarészt együtt kerültek köztulajdonba.

A topografikus ciklus bevezető művének tekinthetők a sokszor feldolgozott *Eger-patak* témák. Az alig rendezett meder fölött átívelő híd a főmotívum, majd a partot szegélyező épületek és a közük betekintő ég, amely megduplázódik a víztükörben. De a *Carlone-ház* is a város sok nevezetessége között szinte elveszni látszik. A róla alkotott munka képi ötletét az adja, hogy a középtérben megjelennek a volt jezsuita kert barokk szobrai. S egy igaz kis gyöngyszem az életművön belül is, de a valóságban is a *Rókus kápolna* (13. sz. kép). Valami „arcképszerűség” sugárzik e munkából. A nyílt sisakos kiállást és a tisztaság egyszerűségét hordozza úgy, ahogyan azt Nagy Ernő megfogalmazta. S bármelyik egri téma előtt állunk meg, a művész elkötelezett érzése jön át a művekből (*Rác templom kapuja, a Megyei börtön Golgotája*).

A csodálatos fekvésből adódóan Egerben szinte minden ablakból panorámakép látszik. Nagy Ernő otthonából is csak ki kell tekinteni, s minden évszakban, nap-szakban feldolgozható látvány tárul a művész elé. Egyéniségéhez e bőséges lehetőségéből talán a tél puha csendje áll legközelebb. A *Kilátás ablakomból* (borítón) című kép első pillanatra csak egy behavazott várost mutat, ami lehetne bárhol, de az rögtön feltűnik, hogy az alkotás alig pár ismétlődő formából épül fel, és mégis nagyszerű! Ha jobban megfigyeljük, akkor felfedezzük a Csillagda tornyát, a ferencesek templomát, de azok sem kapnak több szerepet, mint egy tűzfal vagy fészertető. S ebben a tudatosan redukált, új művészi világban nem egy városépítő kifestetlen makettjét látjuk, hanem azt, amit a Teremtő megenged a művésznek; hogy ő is teremtsen egy 70×50-es felületen azzal a pár színnel, amit oly találóan kiválaszt. S nem tesz egyebet Nagy Ernő, mint ezeket a vízszintes és függőleges foltokat esztétikus rendbe állítja.

Valahogy így születnek a lélektől lélekeig szóló remeklések!

A szép tájportrék, amelyek Eger városáról készültek a hatvan év alatt, alkotójukat méltán avatták „Eger festőjévé”.

Az élményt nyújtó gyűjteményes kiállítás is ezt támasztja alá. A saját közösségünkben – ahol egész emberségünk gyengeségei és erényei is megmutatkoznak – kaphatjuk meg a legnagyobb elismerést. Habis László polgármester úr a város hangját hallotta meg, amikor oklevélbe foglalta mindezt, amihez Nagy Ernő tanár úrnak mi is, mint volt tanítványai szívből gratulálunk!

Örömmel szolgál együtt látni a gazdag életút legszebb darabjait. Köszönjük a felemelő élményt, s azt, hogy részesei lehetünk az ünnepnek.

A szeretett Tanár Úrnak további jó egészséget és soha el nem múló alkotókedvet kívánunk!